

XALQARO TURIZIMNING RIVOJLANISHIDA TURIZIM INFRASTRUKTURASI HAMDA INVESTITSIYANIN O'RNI VA KLASTERNING AHAMIYATI

Qaroqalpoq davlat universiteti magistranti

Utepbergenova Miyassar Jumaxmet qizi

qr077uzb@gmail.com +998904217407

***Anotatsiya:** Bu maqolada xalqaro turizimning rivojlanishida turistik infrastrukturani shakllantirish ham da investitsialarni jalb qilish to'g'risida so'z yuritiladi. Shu jumladan, respublikaning barcha mintaqalarida turistik klasterlarni rivojlantirish masalasi k'orib chiqilgan.*

***Kalit so'zi:** infrastruktura, infratuzilma, turizim, rivojlanish, davlat, tashkilot.*

Turizm infratuzilmasi turizm industriyasining ajralmas qismi hisoblanadi, ikkita tarkibiy unsur dan tashkil topgan. Birinchi unsur - mehmondo'stlik industriyasi hisoblanib, turistlarga joylashtirish va ovqatlanish industriyasi hisoblanib, tashkilotlardan iborat. Ikkinchi unsur o'zida uch darajali infratuzilmaviy tartibga ega tizimni namoyan etadi.

Turistik infrastrukturani shakllandirish va turistik foaliyatni qamrab oladi. Ikkinchi darajaga aynan turistik talabga iqtisoslashmagan bu'lsada, turistlarning istemoli natijasida o'z foaliyotini kengaytiruvchi tashkilotlar kiritilgan. Mazkur daraja tarkibiy tuzilmasiga avtomobillarni ijaraga berishga iqtisoslashgan tashkilotlar, taksoparklar, kafe va restoranlar, sportklublar, muzeylar, teatrlar, kinoteatrlar, kurgazma zallari, sirkalar, zooparklar kiritiladi. Birinchi darajadagi infratuzilma ishlab chiqarish infratuzilmasini tashkil etib, uning rivojlanganligi milliy turistik maxsulotning sifatini oshiruvchi omil sifatida xizmat qiladi.

Turistik infratuzilma milliy va hududiy iqtisodiyotga bevosita va bevosita tasir etadi. Bevosita tasiri aynan turizm tarmag'ining samarali rivojlanishida o'z

aksini topsa, bevosita tasiri tarmoqlararo o'zaro aloqalarining rivojlanganligiga bog'liq bulgan multiplikativ samarali rivojlantirish masalasiga kompleks yondashuvlar asosidagi shora - tadbirlarni amalga oshirishni taqoza etadi.

Turizim rivojlanishining asosiy manbalaridan biri investitsiyalar hisoblanib, turizimning rivojlanish samaradorligi ushbu sohalarning moliyaviy mablag'lar bilan taminlanganlik darajasiga bog'liqdir. Jahon tajribasida turizim industriyasini rivojlantirishda davlat tomonidan yunaltirilgan investitsiyalarning barcha investitsiyalarning umumiy hajmidagi ulushi 30%ni tashkil etadi. Davlat mablag'lari asosan xalqaro havo yullarini rivojlantirish, temir yollar, avtomobil yullarini qurish, turizimni zamonaviy aloqa vosiytalari bilan taminlash, tarixiy obidalarni asrash va qayta vositalari ushbu soxaga kadrlarni tayorlash va qayta tayorlash, tashqi havfhatarni oldini olishga qaratilgan shora-tadbirlar amalga oshirishga yunaltiriladi.

Mazkur soxada kop narsa turizim sanoatiga yunlandiriladigan investitsiyalar darajasiga bog'liq bulib, bu byudjet mablag'larini va mazkur soxaga mablag' sarflashi uchun xususiy kapital va biznesga davlat tomonidan zarur imtiyoz preferensiya va boshqa xizmatlar kursatishni taminlashni oz ishiga oladi.

Aloqida mamlakat yoki hududlar raqabotlashligini oshirishda klasterli yondashuvlar borasida xorijiy tajriybalarni urganib, hozirgi vaqitda amaliyotda ushbu yondoshuvlarning aniq vosiyta va usullarni ishlab shiqilmaganligini etibor etishimiz mumkin. Turizim sohasining rivojlanish tendensiyalarini urganish masalasi nafaqat xalqaro miqyosda, balki alohida mamlakat hudud darajasida ham yuqori ahamiyatga ega. Bundan tashqari, milliy turizim bozori johon global iqtisodiy tizimining tarkibiy elementi hisoblanadi hamda hududiy turizim bozorlarining xususiyatlaridan kelib shiqadi. Hozirda mamlakatimiz turizim tarmog'i global iqtisodiy jarayonda tasiri ostida rivojlanib bormoqda. Shunday sharoyitda, fikirimizcha turizim bozorida amaldagi ijtimoiy-iqtisodiy munosobatlarni, ahamiyati tasir darajasiga qarab belgilanadigan turli xil ekzogen, statistik va dinamik, ekstensiv va intensiv, iyjabiy va salbiy, shuningdek

aynan mazkur bozorga xos bulgan mavsumiy omillar tasiri ostida shakllanadi va rivojlanadi.

ADABIYOTLAR.

1. «O‘zbekiston Respublikasida ekologik turizmni rag‘batlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida» 21-sonli Prezident qarori 12.01.2024 PQ-21
2. Porter M. (2001) Competition Moscow: Publishing House Williams. -P. 207
3. Шкежев, Р.Х. (2012) Стратегическое управление взаимодействием субъектов Интеграционных структур региональной экономики / Р. Х. Шкежев // Региональная Экономика и управление: электронный научный журнал. № 2 (30)
4. К.Т.Каленов Turistik klasterler. / Oqiw qollanba./ – NÓKIS: “ILIM NUR”, 2024 jil – 274 b.
5. Каленов, К. (2021). АГРАР СОҲАДА СУҒУРТА ХИЗМАТЛАРИНИ ЙУЛГА ҚУЙИШНИНГ ЖАҲОН ТАЖРИБАСИДАН ФОЙДАЛАНИШ. *Iqtisodiyot va ta’lim*, (4), 343-347.
6. Tursynbaevich, A. R., Tlegenovich, K. K., & Kairatovich, K. Z. (2023). CHINA URGANISH MARKET AND EXPORT KILINADIGAN VILLAGE HOUSEHOLD PRODUCTS INSURANCE PRODUCTS. *JOURNAL OF ECONOMY, TOURISM AND SERVICE*, 2(5), 1-7.
7. Каленов, К. Т. (2014). ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ НОВЫХ ИНСТРУМЕНТОВ В ОБЛАСТИ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО СТРАХОВАНИЯ. *The Way of Science*, 51.
8. Kalenov, K., & Utemuratova, R. (2024). Information necessary for the distribution of liability between partners in export cargo logistics services insurance the Republic of Uzbekistan. *Modern Science and Research*, 3(1).
9. Tlegenovich, K. K., Istamovich, R. N., & Baxadirovna, U. R. (2024). Modern Trends and Factors of Financial Development of the Agricultural Sector in the Republic of Karakalpakstan, Taking Into Account Agricultural

Insurance. *Information Horizons: American Journal of Library and Information Science Innovation* (2993-2777), 2(1), 97-101.

10. Каленов, К. Т., & Калимбетов, Б. И. (2022). Экономическое развитие аграрного сектора сложно экологических зон: на примере республики Каракалпакстан. In *Экономическое развитие России: точка баланса в мировой экосистеме и инфраструктура будущего* (pp. 123-129).

11. Каленов, К. (2021). Использование мировой практики отключения страховых услуг в аграрной сфере. *Экономика И Образование*, (4), 343-347.

12. Каленов, К. Т. (2021). Тенденции и факторы финансового развития аграрного сектора с учетом агрострахования в республике Каракалпакстан.

13. Kalenov, K. T., Kalbaeva, I. E., & Koblanov, Z. K. (2014). PROSPECTS FOR LIVESTOCK INSURANCE IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN. *The Way of Science*, 16.

14. Каленов, К. Т. АЎЫЛ ХОЖАЛЫҒЫ КӘРХАНАЛАРЫНДА ҚАМСЫЗЛАНДЫРЫҰ ХЫЗМЕТЛЕРИН КЛАССИФИКАЦИЯЛАҰ ТИЙКАРЫНДА ЖОЛҒА ҚОЙЫҰ. МИНИСТЕРСТВО ВЫСШЕГО И СРЕДНЕГО СПЕЦИАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН КАРАКАЛПАКСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ БЕРДАХА, 184.

15. Адильчаев, Р. Т., Каленов, К. Т., & Узаков, Р. М. (2021). ТЕНДЕНЦИИ И ФАКТОРЫ ФИНАНСОВОГО РАЗВИТИЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА С УЧЕТОМ АГРОСТРАХОВАНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ КАРАКАЛПАКСТАН. In *Управление в XXI веке-проблемы и перспективы* (pp. 302-310).

16. Каленов, К., & Юлдашева, А. (2024). ТУРИЗМНИ ДОЙИМИЙ РИВОЖЛАНТИРИШДА ТРАНСПОРТ СОҲАСИНИНГ ИСТИҚБОЛЛАРИ. *PEDAGOGICAL SCIENCES AND TEACHING METHODS*, 3(30), 15-18.

17. Kalenov, K., & Ganieva, E. (2024). Respublikamizda turizm sohasini doyimiy rivojlantirishda transport xizmatini takomillashtirish. *Journal of Science-Innovative Research in Uzbekistan*, 2(2), 333-337.

18. Kalenov, K., & Utemuratova, R. (2023). QISHLOQ XO ‘JALIGI KORXONALARIDA XATARLARINI O ‘ZARO SUG ‘URTALASH JAMIYATLARI TASHKIL ETISH ORQALI SUG ‘URTALASHNING XORIJ TAJRIBASIDAN FOYDALANISH. *Евразийский журнал академических исследований*, 3(3 Part 2), 100-105.